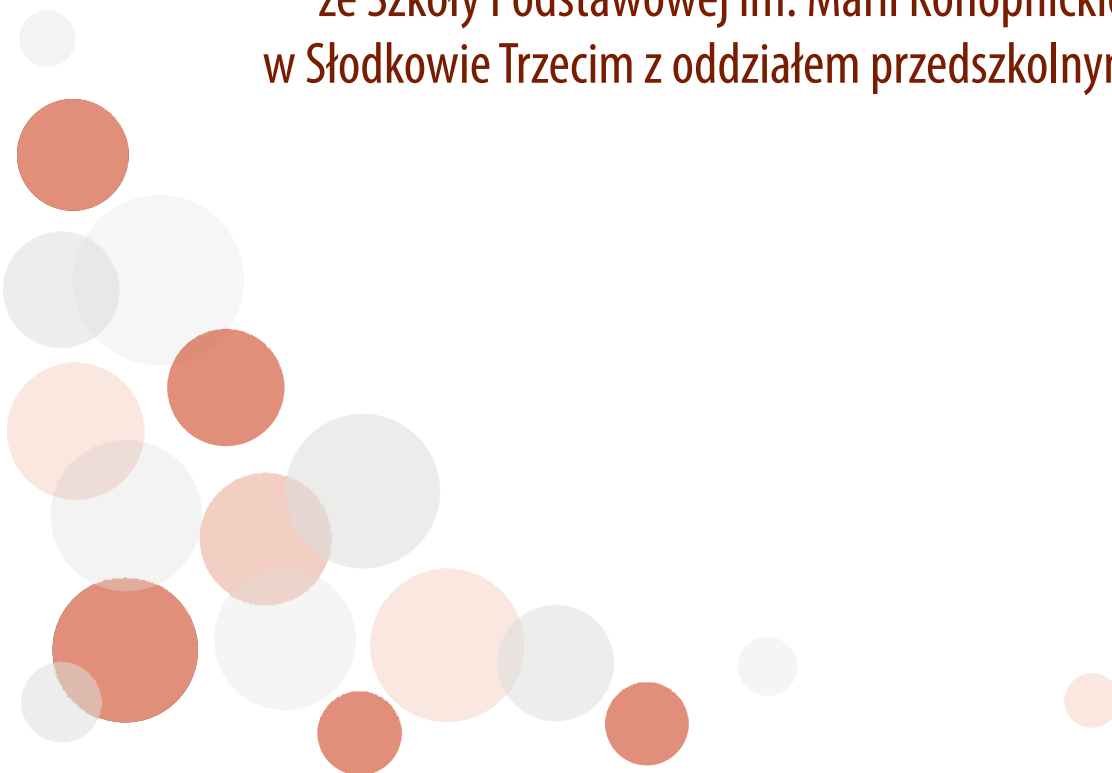


Jolanta Rzepka

Projekt „Babcia i Dziadek”

Kształtowanie kompetencji kluczowych przedszkolaków
ze Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej
w Słodkowie Trzecim z oddziałem przedszkolnym



Tekst: **Jolanta Rzepka**

Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Słodkowie Trzecim

23-206 Stróża

Słodków Trzeci nr 7

tel./faks: (81) 821 13 83

e-mail: szkst@poczta.onet.pl

Redakcja merytoryczna

Dorota Suchacz

Redakcja językowa i korekta

Katarzyna Majewska

Projekt okładki

Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład

Wojciech Romerowicz

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji

Creative Commons 4.0 Polska (CC BY-NC)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Materiał powstał w ramach projektu „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty”.



Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój



OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wstęp	3
Pedagogika konstruktywistyczna	4
Diagnoza potrzeb	5
Cele	7
Zakładane wskaźniki realizacji	7
Harmonogram realizacji	8
Realizacja planu wspomagania	9
Projekt edukacyjny pt. „Babcia i Dziadek”	12
Ewaluacja procesu wspomagania nauczycieli oddziału przedszkolnego w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych dzieci	17

Wstęp

Wspomaganie nauczycieli przeprowadzane w celu inspirowania i intensyfikowania w szkole procesów służących poprawie oraz doskonaleniu ich pracy, ukierunkowanych na rozwój uczniów w realizacji ich zadań należy do podstawowych zadań dyrektora w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego.

Efektywny proces wspomagania przedszkola warunkuje wiele czynników. Jeden z nich to rozumienie idei procesowego wspomagania opartej na koncepcji organizacji uczącej się oraz na specyfice uczenia się i upowszechnianiu przykładów skutecznych działań. Model kompleksowego, procesowego wsparcia na wybranej ścieżce doskonalenia, adekwatnej do specyficznych potrzeb placówki wymaga rozwoju kompetencji kadry kierowniczej szkół i przedszkoli, m.in. poprzez podniesienie zdolności planowania, projektowania procesu doskonalenia nauczycieli, prowadzenia diagnozy. Dlatego zdecydowałam się na udział w projekcie **„Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty”** współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Oś II, Działanie 2.10, który obejmował doskonalenie wspomnianych wyżej kompetencji oraz przeniesienie ich na grunt placówki.

Przed wydaniem zalecenia w sprawie kompetencji kluczowych Rada Europejska zaznaczyła w rezolucji z dn. 27 czerwca 2002 r., że: „uczenie się przez całe życie musi obejmować uczenie się od wieku przedszkolnego do okresu po przejściu na emeryturę, w tym w ramach całego spektrum obejmującego formalne, pozaformalne i nieformalne uczenie się”¹. Dlatego też kształtowanie kompetencji kluczowych zostaje zapoczątkowane już na etapie wczesnego dzieciństwa. W ramach przygotowania do wspomagania pogłębiałam wiedzę dotyczącą kształtowania kompetencji kluczowych dzieci w wieku przedszkolnym na podstawie materiałów udostępnianych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz dobrych praktyk stosowania zalecanych metod realizacji podstawy programowej.

Struktura organizacyjna placówki, którą kieruję, obejmuje szkołę podstawową i działające przy niej od 2008 roku dwa oddziały przedszkolne – grupę skupiającą dzieci młodsze, czyli 3–4-latki i grupę 5–6-latków. Oddział przedszkolny stanowi integralną część szkoły przy uwzględnieniu autonomii programowej i organizacyjnej. W statucie szkoły przyjęto, że wszyscy nauczyciele prowadzący zajęcia w oddziale przedszkolnym tworzą Zespół Nauczycieli Oddziału Przedszkolnego, wyodrębniony

¹ Dz.U. C 163 z 9.7.2002, str. 2

również w strukturze rady pedagogicznej. Bezpośredni nadzór nad jego pracami sprawuje dyrektor szkoły. Proces wspomagania nauczycieli oddziału przedszkolnego ukierunkowano zgodnie z założeniami programowymi.

Pedagogika konstruktywistyczna

Efekty realizacji zadań wychowania przedszkolnego w poszczególnych grupach wiekowych opierają się na programie *Kocham przedszkole*, autorstwa Mirosławy Anny Pleskot i Agnieszki Staszewskiej-Mieszek. Według autorek najskuteczniejsze jest holistyczne widzenie dziecka, z jego możliwościami i ograniczeniami rozwojowymi. Holistyczny charakter ma również opis kompetencji kluczowych, który odpowiada wizji współczesnego świata postrzeganego jako całość niedająca się sprowadzić do sumy części. Zgodnie z naukową myślą prof. Ryszarda Więckowskiego² edukacja powinna być nastawiona na rozwój dziecka, a nie na rozwój przystosowany do edukacji. Nauczyciele natomiast nie koncentrują się na realizowaniu programu, ale na towarzyszeniu i organizowaniu dziecku różnorodnych działań, w wyniku których buduje ono wiedzę o sobie i o świecie.

Przedstawione podejście do realizowania zadań edukacyjno-wychowawczych przedszkola dotyczy **konstruktywistycznej teorii uczenia się rozwijanej na kolejnych etapach edukacji**. W podejściu konstruktywistycznym kładzie się nacisk na indywidualne postrzeganie dziecka z jego potrzebami rozwojowymi i strategiami uczenia się. Proces uczenia się zachodzi poprzez własną aktywność przedszkolaka czy ucznia w trakcie podejmowania atrakcyjnych i zróżnicowanych zadań, a nauczyciel stwarza maksymalnie sprzyjające warunki do nabywania i rozwijania różnorodnych kompetencji z zakresu wszystkich aspektów jego osobowości. Metody, które dobrze wkomponowują się w nurt pedagogiki konstruktywistycznej, to m.in. **metoda projektów** i **metoda okazji sytuacyjnych** (uczenie się zorientowane na gromadzenie przez dziecko doświadczeń poprzez czynny kontakt z najbliższym otoczeniem fizycznym i społecznym). Każda z metod akcentuje samodzielne budowanie wiedzy przez dziecko, pobudzanie jego aktywności oraz ważną rolę zabawy w wychowaniu i uczeniu się, jako naturalnego sposobu zdobywania i porządkowania informacji o sobie i otaczającym świecie.

² Zob. Dryjas K., Jas M., *Wspomaganie przedszkoli w rozwijaniu u dzieci kompetencji kluczowych*, <https://www.ore.edu.pl/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=18421> (dostęp 31 października 2018 r.)

Ryszard Więckowski odkrył, zdefiniował i opisał trzy naturalne strategie uczenia się: percepcyjno-odtwórczą, percepcyjno-wyjaśniającą i percepcyjno-innowacyjną. Rozwój dziecka polega na stopniowym przechodzeniu od percepcyjno-odtwórczego do percepcyjno-innowacyjnego sposobu uczenia się.

W odniesieniu do warunków naszego oddziału przedszkolnego zasadne wydaje się przyjęcie długofalowej perspektywy kształcenia w wieku przedszkolnym, polegającej na przygotowaniu do samodzielnego zdobywania wiedzy i umiejętności w szkole i na przestrzeni całego życia oraz rozwijaniu kompetencji kluczowych w różnorodnych sytuacjach społecznych. Pamiętając o wzajemnym uzupełnianiu się i przenikaniu kompetencji kluczowych, można odszukać ich elementy w dokonaniach, jakie przewidziano w podstawie programowej dla dziecka, które osiągnęło dojrzałość szkolną. W kontekście teorii i zdiagnozowanych potrzeb, wychowawczynie grup przedszkolnych podjęły decyzję o rozwijaniu umiejętności w formie realizacji projektu edukacyjnego, który ma na celu głównie kształtowanie kompetencji społeczno-obywatelskich, wpisujących się w tematykę realizowanego w szkole projektu Erasmus+ czy priorytetu państwa na bieżący rok szkolny.

Wspomaganie zostało zrealizowane w następujących etapach:

- diagnoza pracy oddziału przedszkolnego;
- planowanie działań rozwojowych;
- prowadzenie działań rozwojowych;
- monitorowanie;
- podsumowanie, ewaluacja realizacji planu wspomagania.

Wspomaganie, którym objęliśmy nauczycieli oddziału przedszkolnego w roku szkolnym 2017/2018 polegało na dostosowaniu metod ich pracy do potrzeb dzieci i grupy przedszkolnej sprzyjających rozwijaniu kompetencji kluczowych, a w szczególności kompetencji społecznych i obywatelskich.

Wszystko odbywało się według planu.

Diagnoza potrzeb

W dniu 29.08.2017 roku przeprowadzono warsztat diagnostyczny dla nauczycieli w celu oceny mocnych i słabych stron szkoły z wykorzystaniem analizy SWOT oraz ich indywidualnych kompetencji w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych

z wykorzystaniem koła kompetencji. Okazało się, że mocną stroną szkoły jest kształtowanie kompetencji 1, 4 i 8, a na najniższym poziomie – kompetencji 3, 5 i 6. Pogłębiona diagnoza metodą „Profilu szkoły” z udziałem uczniów, nauczycieli i rodziców nakierowała cele wspomagania na doskonalenie i unowocześnienie metod nauczania/uczenia się, współpracę nauczycieli, rodziców i środowiska lokalnego w realizacji procesów edukacyjnych.

Mocne strony:

- dobra atmosfera i osadzenie w środowisku lokalnym;
- tradycje organizowania uroczystości środowiskowych dla wielu pokoleń rodzin naszych podopiecznych cieszące się wysoką frekwencją zaproszonych gości;
- bliski kontakt z członkami rodzin dzieci (rodzeństwem, rodzicami, dziadkami);
- silna więź emocjonalna i zainteresowanie postępami dzieci;
- organizacja przestrzeni dydaktycznej przypominająca dzieciom warunki domowe;
- atmosfera pracy stwarzająca poczucie bezpieczeństwa;
- inicjatywa oraz zaangażowanie nauczycieli i dzieci, które często prezentują swoje osiągnięcia na forum szkoły oraz w szerszym środowisku;
- rozwijanie kompetencji językowych dzieci: porozumiewania się w języku ojczystym i w językach obcych;
- działania ukierunkowane na rozwój świadomości i ekspresji kulturalnej wychowanków.

Słabe strony:

- brak pracy zespołowej nauczycieli – indywidualne style pracy;
- przewaga zadań opiekuńczych nad dydaktycznymi;
- przewaga tradycyjnych metod pracy (w niewielkim stopniu zaobserwowano umiejętności nauczycieli dotyczące stosowania innowacyjnych metod pracy z dziećmi);
- spośród naturalnych strategii uczenia się dzieci dominuje strategia **percepcyjno-odtwórcza**, rzadziej percepcyjno-wyjaśniająca;
- nauczyciel zadaje pytania, naprowadza, a dziecko podejmuje aktywność wykonawczą, czyli wykonuje polecenia i zadania ściśle z podanymi instrukcjami;
- mało powszechne działania nauczycieli w zakresie rozwijania kompetencji matematycznych i naukowo-technicznych u dzieci, szczególnie tych w starszym wieku.

Uwzględniając zakres potrzeb i warunków realizacji podstawy programowej oraz wybranego programu wychowania przedszkolnego, potrzeby kadry dotyczyły głównie

zmiany metod pracy i aranżacji przestrzeni, by sprzyjała rozwijaniu kompetencji kluczowych, a w szczególności kompetencji społecznych i obywatelskich.

Na podstawie analizy dokumentów oraz rozmowy z przewodniczącymi zespołów nauczycieli wyłoniono obszar rozwoju dotyczący współpracy nauczycieli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych, a w działaniach kompleksowych także współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym.

Cele

Cel główny:

Nauczyciele kształtują u uczniów kompetencje społeczno-obywatelskie.

Cele szczegółowe:

- Przekazanie nauczycielom wiedzy na temat nowatorskich technik uczenia się.
- Przekazanie nauczycielom i rodzicom informacji na temat kształtowania kompetencji uczenia się z wykorzystaniem metody projektu.
- Wykorzystywanie przez nauczycieli na zajęciach technik doskonalących i kształtujących kompetencje kluczowe.
- Wzbogacenie wiedzy rodziców na temat technik uczenia się dzieci.
- Wymiana doświadczeń nauczycieli w szkole.

Zakładane wskaźniki realizacji

- Co najmniej 70% nauczycieli weźmie udział w wybranym szkoleniu dotyczącym kształtowania kompetencji kluczowych.
- W każdej grupie przedszkolnej zostaną przeprowadzone zajęcia otwarte w ramach realizacji projektu.
- 80% rodziców zaangażuje się w działania projektowe.
- 100% nauczycieli pozna i zastosuje naturalne strategie uczenia się dziecka.
- Co najmniej 50% dzieci osiągnie wyższe wyniki w stosunku do wyników obserwacji za poprzedni rok.
- Przeprowadzone zostaną co najmniej dwa projekty na każdym etapie edukacji przedszkolnej z wykorzystaniem technik kształtujących kompetencje kluczowe.
- Nauczyciele oddziałów przedszkolnych odpowiedzialni za realizację projektu przedstawiają efekty wspólnych działań w formie prezentacji.

Harmonogram realizacji

Zadanie	Termin realizacji	Osoby odpowiedzialne/ koordynatorzy działań	Uwagi
Poinformowanie rady pedagogicznej o przystąpieniu do projektu i planowanym wspomaganiu przy współpracy z zewnętrznym doradcą. Spotkanie informacyjno-motywujące	sierpień 2017	dyrektor	Przedstawienie działań przygotowawczych do procesu wspomagania oraz zaprezentowanie warunków udziału w projekcie ORE. Zapoznanie rady pedagogicznej z kompetencjami kluczowymi
Diagnoza potrzeb i planowanie procesu wspomagania	październik – listopad 2017	dyrektor, doradca	
Upowszechnienie wiedzy na temat warunków realizacji podstawy programowej ze szczególnym uwzględnieniem kształtowania kompetencji kluczowych	wrzesień 2017 – czerwiec 2018	dyrektor	Szkolenie i strona internetowa szkoły – zakładka dla zalogowanych członków rady pedagogicznej
Warsztaty dla nauczycieli objętych procesem wspomagania	w roku szkolnym 2 x 5 godzin	wychowawcy grup przedszkolnych, nauczyciele przedmiotowi, pedagog, dyrektor	
Spotkania konsultacyjne z doradcą zewnętrznym 3 spotkania w szkole oraz kontakt online			
Konsultacje dla dyrektora	dwa spotkania na etapie diagnozy i planowania	doradca	
Konsultacje z dyrektorem szkoły w sprawach merytorycznych i organizacyjnych podczas realizacji wspomagania	w roku szkolnym	wychowawcy oddziałów	

Konsultacje indywidualne dla każdego nauczyciela/specjalisty. Udzielanie przez nauczycieli informacji zwrotnej zawierającej zindywidualizowane dane na temat uczenia się dzieci	cały rok szkolny	nauczyciele/ wychowawcy	
Szkolenie dla rodziców/konsultacje	listopad – grudzień 2017	dyrektor, pedagog	Współpraca z poradnią psychologiczno- pedagogiczną
Warsztaty dla nauczycieli – techniki uczenia się	kwiecień – maj 2018	dyrektor	Współpraca z ośrodkiem doskonalenia nauczycieli
Realizacja projektów w oddziałach przedszkolnych	8–19 stycznia 2018	wychowawcy oddziałów	Udział babć i dziadków
Monitorowanie działań	cały okres wspomagania	dyrektor	
Ewaluacja/podsumowanie projektu	maj 2018	wychowawcy, dyrektor	Uroczystość środowiskowa

Realizacja planu wspomagania

1. Informacja dla rady pedagogicznej

Porządek posiedzenia rady pedagogicznej 29.08.2017 roku obejmował przedstawienie informacji o przystąpieniu do projektu oraz planowanych działaniach. Uporządkowanie wiedzy rady pedagogicznej na temat kompetencji kluczowych polegało na przedstawieniu i omówieniu Zaleceń Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie³. Zagadnienie kompetencji kluczowych członkowie rady pedagogicznej zgłębiali już dawno; kompetencje kluczowe były nawet tematem wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli podczas wdrażania podstawy programowej z 2012 roku oraz indywidualnych szkoleń nauczycieli.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962>

2. Diagnoza stanu dotyczącego kształtowania kompetencji kluczowych w naszej szkole

Podczas spotkania przystąpiliśmy do określenia, jak w naszej szkole kształtujemy kompetencje kluczowe? Najpierw uczestnicy dokonali oceny mocnych i słabych stron szkoły, wykorzystując technikę SWOT.

Mocną stroną szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych w kontekście wiedzy, umiejętności i postaw wychowanków stanowią: kształtowanie kompetencji porozumiewania się w języku ojczystym, kompetencje informatyczne oraz świadomość i ekspresja kulturalna.

Słabe strony szkoły dotyczą kształtowania kompetencji uczenia się, kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych oraz kompetencji społecznych i obywatelskich.

3. Pogłębiona diagnoza

Polegała na autorefleksji nauczycieli z wykorzystaniem koła kompetencji w zakresie indywidualnych umiejętności kształtowania kompetencji kluczowych. W rubrykach koła umieściliśmy nazwę kompetencji kluczowej, od 1 do 8, a potem zaznaczaliśmy poziom naszych umiejętności ich wdrażania w skali od 0 do 10, zakładając, że 0 oznacza brak danej umiejętności, 10 – całkowitą swobodę i skuteczność w posługiwaniu się nią.

W trakcie ewaluacji wewnętrznej pracy szkoły dokonaliśmy pogłębionej diagnozy, wykorzystując metodę „Profil szkoły”, by poznać opinie całej szkolnej społeczności. We wrześniu 2017 roku przeprowadzono ankiety w celu zebrania informacji o mocnych stronach, a także problemach szkoły w wybranych obszarach kształcenia. W badaniu uczestniczyło 12 nauczycieli, 44 uczniów (z klas 1–7) oraz 25 rodziców.

Za **mocną stroną** szkoły badani uznali:

- dbanie o właściwą organizację zajęć lekcyjnych;
- sprzyjającą uczeniu się atmosferę;
- uwzględnianie przez nauczycieli zdania uczniów i rodziców.

Słabe strony:

- uznawanie różnych wartości oraz tradycyjnych działań zmierzających do kształtowania umiejętności;

- większość rodziców nie dostrzega postępu w rozwoju umiejętności uczenia się u dzieci, a uczniowie krytycznie wypowiadają się o możliwości szerszego rozwijania swoich talentów;
- zdaniem uczniów i rodziców możliwości pokonywania trudności na zajęciach pozalekcyjnych ulegają pogorszeniu, a zdaniem większości nauczycieli są dobre i nie wymagają poprawy.

Wnioski z analizy badań wskazały potrzebę rozwijania przez nauczycieli strategii skutecznego uczenia się oraz doskonalenia metod pracy szczególnie z uwzględnieniem indywidualnych możliwości ucznia. Rozbieżność opinii świadczyć może również o niedoskonałościach przepływu informacji i komunikacji.

W poszukiwaniu przyczyn zjawisk i sytuacji zachodzących w szkole podjęliśmy próbę określenia, co należy zmienić i jaki powinien być stan docelowy. Analiza dokumentów oraz rozmowy z nauczycielami doprowadziły nas do wyboru obszaru współpracy nauczycieli w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych, z przewagą działań z udziałem środowiska lokalnego w postaci poszerzania obszaru kontaktów dzieci. Wstępnie określiliśmy wskaźniki realizacji jako podstawę do ustalenia planu wspomagania. Z pomocą doradcy powstał harmonogram działań placówki w wybranych obszarach w bieżącym roku. W szkole było to kształtowanie kompetencji uczenia się, a w oddziale przedszkolnym kompetencji społeczno-obywatelskich.

Na kolejnym spotkaniu nauczyciele oddziałów przedszkolnych utworzyli siatkę dwutygodniowego projektu edukacyjnego pt. „Babcia i Dziadek”. Podczas szkoleń zorganizowanych w szkole nauczycielki poznały metodę projektu edukacyjnego, a następnie pod okiem doradcy zewnętrznego ORE opracowały własne projekty edukacyjne i scenariusze zajęć w oparciu o nabytą wiedzę i umiejętności. Jednocześnie doskonaliły się przez samokształcenie oraz udział w szkoleniu zewnętrznym dotyczącym realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego pt. „Tworzenie projektu z wykorzystaniem umiejętności kluczowych” (Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Lublin, 28.11.2018). W przedszkolu wspomaganiem objętych było sześciu nauczycieli oraz jeden nauczyciel specjalista – logopeda, którzy pracują z dwiema grupami dzieci – razem z 32 wychowankami (od 3 do 6 lat).

Efektem podjętych działań była realizacja dwóch projektów: w grupie młodszej – różnowiekowej i w grupie starszej 6-latków. Praca w grupie dzieci starszych realizowana była ponadto z jednym wychowankiem o szczególnych potrzebach edukacyjnych.

W bieżącym roku szkolnym, w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego, zaplanowałam w drugim semestrze monitorowanie wdrażania podstawy programowej. Monitorowanie poprzedzone było cyklem szkoleń nauczycieli zorganizowanym przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz wewnątrzszkolnych działań informacyjnych. Materiały przygotowane na zlecenie ministerstwa przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach wspomagania zamieściłam na stronie internetowej szkoły jako pomoc szkoleniową dla nauczycieli. Przekazałam również dokumenty na temat warunków realizacji podstawy programowej ze szczególnym uwzględnieniem kształtowania kompetencji kluczowych.

Projekt edukacyjny pt. „Babcia i Dziadek”

Wybór tematu nastąpił z inicjatywy nauczycieli i wynikał z planowanej uroczystości z okazji Dnia Babci i Dnia Dziadka, przygotowywanej tradycyjnie przez przedszkolaki. Zbliżające się święto pojawiało się już w rozmowach dzieci i rodziców oraz jako rezultat analizy treści programu nauczania. W wypadku najmłodszych, którzy często mają ograniczone umiejętności werbalne i wąski zasób słownictwa, zainteresowanie wyraża się m.in. przez spontaniczną zabawę. Zadanie nauczyciela na tym etapie polegało na zaciekawieniu przedszkolaków, zwróceniu ich uwagi, ukierunkowaniu na to, co wiąże się z projektowanymi sytuacjami edukacyjnymi. Nauczycielki nawiązywały do doświadczeń dzieci z poprzednich lat, oglądając zdjęcia z uroczystości przedszkolnych czy opowiadając historyjkę opartą na własnych przeżyciach.

Rozmowy z dziećmi posłużyły do stworzenia tematycznej siatki pojęć wokół pytania: „Co wiemy o swojej babci/dziadku?”. W ten sposób panie sprawdzały, jaki poziom wiedzy reprezentują dzieci w zakresie tematycznym projektu. Działania (adekwatne do etapu rozwojowego przedszkolaków) zaprojektowanie zostały w oparciu o realizowany program wychowania przedszkolnego. Następnie nauczycielki określiły dostępność materiałów, możliwości zaproszenia przedstawicieli starszego pokolenia i zaplanowały treści zajęć, unikając tematów, które przedszkolaki dobrze znają.

Przed rozpoczęciem działań nauczycielki przygotowały miejsce do zaprezentowania prac, materiałów fotograficznych, przedmiotów, planszy, obrazków oraz do zabawy. Zgromadziły też różnego rodzaju materiały do realizacji projektu. Na każdy dzień zaplanowały tematy i zadania do realizacji oraz określiły przewidywane efekty.

Plan dla dzieci sześciolletnich

Tematy zajęć	Zadania	Efekty
Kiedy babcia z dziadkiem byli mali	Wprowadzenie do tematu i rozbudzenie zainteresowania dzieci	Dziecko dzieli się swoją wiedzą i doświadczeniem.
Stara zabawka	Utworzenie kącika starej zabawki. Prezentacja starych zabawek z wykorzystaniem internetu. Stworzenie zabawki z dostępnych materiałów przeznaczonych do recyklingu.	Podjekuje samodzielną aktywność poznawczą (zagospodarowywanie przestrzeni własnymi pomysłami konstrukcyjnymi, korzystanie z nowoczesnych technologii). Wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą komunikatów pozawerbalnych: impresji plastycznych, technicznych, konstrukcji i modeli z tworzyw i materiału naturalnego.
Zabawka dziś	Opisywanie przyniesionej ulubionej zabawki. Porównywanie i wskazywanie różnic oraz podobieństw między starymi i nowymi zabawkami. Zabawa w naśladowanie zabawek. Słuchanie wiersza <i>Zgubione zabawki</i> i rozmowa o jego treści.	Odpowiada na zadawane pytania. Wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą języka mówionego, posługuje się językiem polskim w mowie zrozumiałej dla dzieci i osób dorosłych.
Fabryki zabawek	Utworzenie kącika starej i nowej zabawki. Praca plastyczna – zmiana zabawki w taką, jakiej nie ma na świecie. Organizowanie czasu wolnego przy użyciu kartonowych pudeł.	Inicjuje zabawy konstrukcyjne, majsterkuje, buduje, wykorzystując zabawki, materiały użytkowe, w tym materiał naturalny. Podjekuje samodzielną aktywność poznawczą (zagospodarowywanie przestrzeni własnymi pomysłami konstrukcyjnymi). Wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą komunikatów pozawerbalnych: impresji plastycznych, technicznych, konstrukcji i modeli z tworzyw i materiału naturalnego.

Wieczory z babcią i dziadkiem	Utworzenie kącika książki o babci i dziadku. Przyniesienie fotela i lampki nocnej. Zaproszenie babci. Przygotowanie i przeprowadzenie wywiadu z babcią na temat spędzania czasu wolnego wieczorem. Wspólne zabawy z dzieciństwa zaproszonej babci. Słuchanie bajek o dziadkach czytanych przez zaproszoną babcię.	Obdarza uwagę inne dzieci i osoby dorosłe. Komunikuje się z dziećmi i osobami dorosłymi, wykorzystując komunikaty werbalne. Uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych, z przyborami lub bez nich. Wykonuje różne formy ćwiczeń w ruchu: bieżne, skoczne, z czworakowaniem, rzutne. Odróżnia elementy świata fikcji od realnej rzeczywistości: byty rzeczywiste od medialnych, byty realistyczne od fikcyjnych. Podejmuje samodzielną aktywność poznawczą np. oglądanie książek.
Ćwiczę z babcią i dziadkiem	Założenie kącika gimnastycznego. Zapoznanie dzieci z zabawami i ćwiczeniami z czasów dzieciństwa babci i dziadka. Prezentacja i uczenie rówieśników ulubionej zabawy dziadków z dzieciństwa.	Uczestniczy w zabawach ruchowych, w tym rytmicznych, muzycznych, naśladowczych, z przyborami lub bez nich. Wykonuje różne formy ruchu: bieżne, skoczne, z czworakowaniem, rzutne. Wykonuje podstawowe ćwiczenia kształtujące nawyk utrzymania prawidłowej postawy ciała.
Z babcią i dziadkiem w kuchni	Utworzenie kącika kulinarnego. Poznanie i nazywanie produktów potrzebnych do zrobienia ciastek. Przygotowanie i wspólne pieczenie ciastek z zaproszonymi babciami. Wykrawanie i ozdabianie przygotowanych ciastek – degustacja.	Przeżywa emocje w sposób umożliwiający adaptację w nowym otoczeniu, w nowej grupie dzieci i osób dorosłych. Spożywa posiłki z użyciem sztućców, nakrywa do stołu i sprząta po posiłku. Obdarza uwagę inne dzieci i osoby dorosłe. Wykonuje czynności takie jak: sprzątanie, pakowanie, trzymanie przedmiotów jedną ręką i oburącz, małych przedmiotów z wykorzystaniem odpowiednio ukształtowanych chwytów dłoni.
Moja babcia i mój dziadek - portret	Zapoznanie dzieci z pojęciem portretu techniką kolażu. Pokazanie różnych portretów wykonanych techniką kolażu z wykorzystaniem internetu. Wykonanie portretu babci i dziadka. Wystawa powstałych prac.	Wykonuje własne eksperymenty graficzne farbą, kredką, ołówkiem, mazakiem. Wyraża ekspresję twórczą podczas czynności konstrukcyjnych i zabawy, zagospodarowuje przestrzeń, nadając znaczenie umieszczonym w niej przedmiotom.

Przygotowania do balu	Utworzenie kącika teatralnego. Rekwizyty – wykonanie kotylionów i masek na bal przebierańców. Próba generalna przed występem z okazji Dnia Babci i Dziadka. Wykonanie upominków dla babci i dziadka.	Wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą komunikatów pozawerbalnych: impresji plastycznych, technicznych, teatralnych, mimicznych, konstrukcji i modeli z tworzyw i materiału naturalnego. Zagospodarowuje przestrzeń. Wykonuje własne eksperymenty graficzne farbą, kredką, ołówkiem, mazakiem itp. Wyraża emocje i zjawiska pozamuzyczne różnymi środkami aktywności muzycznej; aktywnie słucha muzyki. Wykonuje lub rozpoznaje melodie, piosenki i pieśni, np. ważne dla wszystkich dzieci w przedszkolu, charakterystyczne dla uroczystości, potrzebne do organizacji uroczystości Dnia Babci i Dziadka, recytuje wierszyki.
Bal przebierańców z babcią i dziadkiem	Prezentowanie talentów tanecznych, wokalnych, recytatorskich w czasie uroczystości z okazji Dnia Babci i Dziadka. Podsumowanie projektu „Babcia i Dziadek” z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej. Wspólna zabawa przy przebojach z dawnych lat. Wręczenie upominków. Wspólna zabawa z dziadkami. Wspólne biesiadowanie przy stole.	Przeżywa emocje w sposób umożliwiający adaptację w nowym otoczeniu. Przedstawia swoje emocje i uczucia, używając charakterystycznych dla dziecka form wyrazu. Eksperymentuje rytmem, głosem, dźwiękami i ruchem, rozwijając swoją wyobraźnię muzyczną. Słucha, odtwarza i tworzy muzykę, śpiewa piosenki, porusza się przy muzyce i do muzyki, dostrzega zmiany charakteru muzyki, np. dynamiki, tempa i wysokości dźwięku oraz wyraża ją ruchem, reaguje na sygnały, muzykuje z użyciem instrumentów oraz innych źródeł dźwięku. Śpiewa piosenki z dziecięcego repertuaru oraz łatwe piosenki ludowe. Chętnie uczestniczy w zbiorowym muzykowaniu. Wyraża emocje i zjawiska pozamuzyczne różnymi środkami aktywności muzycznej. Aktywnie słucha muzyki. Wykonuje lub rozpoznaje melodie, piosenki i pieśni.

Ponowna analiza wstępnej siatki przygotowawczej oraz siatki pytań stworzonej przez dzieci zakończyły przygotowania i pomogły ustalić cele.

Zaproszeni goście – eksperci, czyli babcie i dziadkowie zostali wybrani po sprawdzeniu, czy umieją rozmawiać z dziećmi, odpowiadać na pytania. Ważne było też, czy przyniosą ze sobą domowe „pomoce dydaktyczne”, czy dysponują materiałami, przedmiotami, które dzieci mogłyby wypożyczyć do przedszkola na czas realizacji projektu.

Monitorowanie postępu działań polegało na obserwacji rozwoju dzieci i ich zaangażowania. Relacje z przebiegu spotkań zostały dokładnie udokumentowane fotograficznie oraz w postaci rysunków. W tym czasie przeprowadzano też rozmaite zajęcia i zabawy związane z tematem projektu czy poszczególnych działań. Dbłość o ich różnorodność gwarantuje zmienną aktywność przedszkolaków, wzmacnia ich motywację i zaangażowanie (np. poza zajęciami wymagających wysiłku umysłowego organizujemy działania o charakterze plastycznym, muzycznym, konstrukcyjnym i teatralnym, zabawy i gry ruchowe itp.). Oprócz spotkań z ekspertami na terenie przedszkola, dzieci zgłębiały temat podczas codziennych zadań domowych z dziadkami i babciami w ich naturalnym środowisku.

Dzieci obserwowały i poznawały nowe osoby, rozmawiały z nimi, pytały według ustalonych zasad. Chociaż większość przedszkolaków nie umie jeszcze czytać, ważną rolę w projekcie odgrywały ilustrowane książki lub zdjęcia. W wypadku przedstawicieli tej grupy wiekowej książki realistyczne sprawdzają się lepiej od bajek. W salach przygotowane były specjalnie zorganizowane miejsca na działania projektowe, w których dzieci mogły o każdej porze dnia prowadzić swoje badania, obserwacje oraz eksponować dokumentację swoich odkryć.

Wszystkie przejawy aktywności przedszkolaków, tj. karty pracy, rysunki, działania praktyczne, zabawy w kąciach tematycznych, przyrządzanie potraw, prace plastyczne i konstrukcyjne, tańce oraz zabawy inscenizacyjne stanowią dowód zdobytej wiedzy. To niezbędny element końcowego etapu projektu, a także podstawa do ewaluacji.

Istnieje mnóstwo sposobów na podsumowanie projektu: wystawa, inscenizacja, prezentacje tańca, piosenek, wierszyków, zabaw itp. Najważniejsze, by dzieci były aktywne, dzieliły się zdobytą wiedzą i umiejętnościami z zaproszonymi gośćmi, chwaliły się swoimi osiągnięciami, opowiadały o projekcie oraz miały okazję do udzielania wyjaśnień i odpowiedzi na postawione pytania.

Wydarzenie będące kulminacją projektu odbyło się 25 stycznia 2018 roku w świetlicy wiejskiej, zlokalizowanej obok budynku szkoły. Wychowawczynie oddziałów przedszkolnych pokazały efekty projektu edukacyjnego w formie prezentacji multimedialnych, a dzieci zaprezentowały z pomocą dziadków i babć to, czego się nauczyły podczas ostatnich tygodni. Projekt „Babcia i Dziadek” cieszył się już od samego początku wielkim zainteresowaniem ze strony naszych podopiecznych, którzy każdego dnia dowiadawali się czegoś nowego. Wszystkie postawione cele programowo-dydaktyczne zostały osiągnięte. Ocenę i ewaluację projektu edukacyjnego wstępnie przeprowadzono w grupie nauczycieli oddziału przedszkolnego. Kolejnym etapem będzie podsumowanie procesu wspomagania na posiedzeniu podsumowującym roczną pracę szkoły.

Ewaluacja procesu wspomagania nauczycieli oddziału przedszkolnego w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych dzieci

Naszym celem na rok 2017/2018 było dostosowanie metod pracy nauczycieli oddziału przedszkolnego do potrzeb dzieci i grupy przedszkolnej sprzyjających rozwijaniu kompetencji kluczowych, a w szczególności kompetencji społecznych i obywatelskich.

Główne aspekty zmian skupiały się na rzetelnej diagnozie potrzeb, rozwijaniu współpracy i samokształceniu nauczycieli, tworzeniu uczącej się organizacji, która uczy ustawicznie swoich członków oraz jest otwarta na środowisko. Wspomaganie to proces, który powinien obejmować wszystkich nauczycieli na każdym etapie edukacji. W warunkach szkoły z oddziałem przedszkolnym doskonalenie ich umiejętności wpisuje się w zakres potrzeb przyszłych uczniów. Wywiad z nauczycielami uczestniczącymi w procesie wspomagania dotyczył określenia poziomu wpływu poszczególnych działań na wzrost ich kompetencji, atrakcyjności form doskonalenia, ich użyteczności i satysfakcji z udziału w procesie.

Działania podejmowane przez nauczycieli przyczyniły się do wzrostu ich kompetencji w zakresie stosowania metod aktywizujących, w tym metody projektu. Wysoko oceniali oni użyteczność działań procesowych i własne poczucie satysfakcji. Zdaniem nauczycielek różnorodność aktywności na każdym etapie realizacji projektu przekładała się na atrakcyjność zajęć, wzrost zaangażowania w nie dzieci i rodziców. Formy zadań domowych i szkolnych ujawniały sytuację wychowawczą w domach wychowanków i wymagały wzmożonej czujności w kwestiach problemowych. Podsumowanie projektu

natomiast było świętowaniem sukcesu wszystkich uczestników i całego środowiska. Największą wartością okazał się kontakt z seniorami, którzy wykazali aktywność podczas wszystkich działań oraz chętnie dzielili się wiedzą.

Wszystkie zaplanowane cele zostały zrealizowane. Przygotowano rzeczową informację dla rady pedagogicznej o wynikach i wnioskach z ewaluacji. Nauczycielki zadeklarowały chęć kontynuacji działań i dzielenia się swoimi doświadczeniami z innymi. Zarówno opinie uczestników projektu, jak również wyniki monitoringu i ewaluacji procesu potwierdzają, że forma wspomagania organizowana w dogodnym czasie i blisko warsztatu pracy nauczycieli może być skuteczna. Zaangażowanie nauczycielek w proces miało korzystny wpływ na rozwój organizacyjny placówki.

Moim zdaniem warto kontynuować zapoczątkowaną formę wspomagania i stwarzać warunki wymiany doświadczeń w szkolnym zespole nauczycieli. Oddziaływanie procesu wspomagania na całą społeczność szkolną i przedszkolną miało wieloaspektowy charakter. Przyczyniło się do rozwoju dzieci w zakresie kształtowania kompetencji porozumiewania się w języku ojczystym, umiejętności uczenia się oraz kompetencji społecznych i obywatelskich. Świadczy o tym m.in. wzrost kompetencji interpersonalnych związanych z poszerzaniem się świata społecznego dziecka (praca zespołowa), wyrażanie i rozumienie różnych punktów widzenia, zdolności do efektywnego zaangażowania się z innymi ludźmi w działania publiczne, konstruktywne uczestnictwo w działaniach społeczności lokalnych, wdrażanie własnych strategii radzenia sobie z emocjami, wspieranych przez osoby dorosłe lub rówieśników czy zdolność odczuwania życzliwości i troski w stosunku do osób starszych. Te cenne kompetencje osobowe, interpersonalne i międzykulturowe obejmują pełen zakres zachowań przygotowujących do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Nauczyciele współdziałają ze sobą, a dzieci z rówieśnikami w zabawie, pracach użytecznych, podczas odpoczynku i w trakcie wykonywania zadań. Wzajemnie uczą się respektowania praw i obowiązków swoich oraz innych osób, zwracając uwagę na ich indywidualne potrzeby.

Wprowadzając procesowe wspomaganie, zdobyłam praktyczną wiedzę o organizacji tego zadania. Wspomaganie rozwoju szkoły to proces, zatem niezbędny jest stały monitoring, elastyczność i reagowanie na sygnały płynące od nauczycieli podczas wprowadzania zmian. Planowanie harmonogramu wsparcia powinno uwzględniać kalendarz wydarzeń szkolnych i realne możliwości własne i nauczycieli. Zdobyte doświadczenia posłużą mi w przyszłości podczas realizacji wspomagania kolejnych grup nauczycieli i całego zespołu. Efekty tegorocznych działań za zgodą nauczycieli

będę upowszechniać i dzielić się własnym doświadczeniem. Długoterminowy efekt doskonalenia w tym obszarze to włączenie metody projektu edukacyjnego do planu pracy przedszkola jako nowatorskiego elementu podnoszącego efektywność procesu kształcenia.

Działania zostały przedstawione na stronie internetowej przedszkola:

<http://opslodkow3.przedszkolowo.pl>

<http://www.sp.slodkow.szkolnastrona.pl>.



Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70

email: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl

